

THỰC TRẠNG MÔ HÌNH PHÁT TRIỂN THỂ DỤC THỂ THAO QUẦN CHÚNG TẠI KHU VỰC MIỀN NÚI VIỆT NAM

Đỗ Hữu Trường*

Thang Văn Minh**; Nghiêm Việt Hùng***

Tóm tắt:

Tổng hợp kết quả nghiên cứu thực trạng phát triển phong trào TDTT quần chúng tại miền núi, trên cơ sở, đánh giá thực trạng mô hình phát triển TDTT quần chúng ở miền núi và tỷ lệ tác động của từng thành tố cấu tạo nên mô hình trong sự phát triển TDTT quần chúng ở miền núi Việt Nam. Kết quả cho thấy: Mô hình phát triển TDTT quần chúng tại miền núi là mô hình có can thiệp, tác động nhiều nhất tới hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi là cơ quan hành chính nhà nước.

Từ khóa: Mô hình, TDTT quần chúng, khu vực miền núi...

Current situation of model of mass public physical training and development in mountainous areas of Vietnam

Summary:

Summary of research results on the situation of developing the sports movement in the mountainous areas, based on that, assessing the status of the model of the community sports development in the mountains and the rate impact of each element forming a model in the development of mass sports in the mountains of Vietnam. The results show that: The model of developing community sports in the mountainous areas is the one with intervention, the most impact on the community sports activities in the mountains is the state administrative agency.

Keywords: Model, mass public physical training and development, mountainous areas ...

ĐẶT VẤN ĐỀ

Đặc điểm chung của các tỉnh miền núi là nơi có rất nhiều đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống, có đặc điểm kinh tế - xã hội, đặc điểm dân tộc và văn hóa... khác biệt so với vùng đồng bằng nên việc phát triển TDTT quần chúng ở vùng miền núi nói chung và thói quen tập luyện TDTT của người dân tập luyện TDTT thường xuyên nói riêng cũng sẽ có nhiều đặc điểm khác biệt so với các vùng khác... Chính vì vậy, mô hình phát triển TDTT quần chúng ở miền núi cũng có những đặc trưng khác biệt so với các vùng miền khác.

Nghiên cứu thực trạng mô hình phát triển TDTT quần chúng ở miền núi là vấn đề cần thiết để phát triển TDTT bền vững tại khu vực miền núi Việt Nam.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Quá trình nghiên cứu sử dụng các phương pháp nghiên cứu: Phương pháp phân tích và

tổng hợp tài liệu, phương pháp quan sát sơ phạm, phương pháp phỏng vấn và phương pháp mô hình hóa.

Phương pháp mô hình hóa: Phương pháp mô hình hóa là một phương pháp khoa học để nghiên cứu các đối tượng, các quá trình... bằng cách xây dựng các mô hình của chúng (các mô hình này bảo toàn các tính chất cơ bản được trích ra của đối tượng đang nghiên cứu) và dựa trên mô hình đó để nghiên cứu trở lại đối tượng thực.

Kết quả phân tích dựa trên khảo sát khu vực miền núi thuộc 7 tỉnh Việt Nam gồm: Hà Giang, Sơn La, Nghệ An, Quảng Ngãi, Đắk Lắk, Tây Ninh, Bình Phước.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

1. Thực trạng mô hình phát triển Thể dục thể thao quần chúng tại miền núi

Phân tích các yếu tố cấu thành hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi cho thấy: Việc phát triển TDTT quần chúng ở miền núi đang

*PGS.TS, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

**ThS, Trường Đại học Ngoại Thương

***ThS, Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu TDTT Hà Nội

Với đặc thù là nơi tập trung nhiều dân tộc thiểu số, việc phát triển phong trào TDTT Quần chúng tại khu vực miền núi cần được gắn liền với việc phát triển các môn thể thao dân tộc

tiến hành theo mô hình có can thiệp, tức là phụ thuộc chủ yếu vào các chính sách phát triển TDTT của Đảng, Nhà nước và chính quyền các cấp. Sự ảnh hưởng của các tổ chức chính trị xã hội, các tổ chức xã hội, các liên đoàn, hiệp hội thể thao và đóng góp của người dân tới việc phát triển TDTT quần chúng chưa cao.

Có thể khái quát mô hình hoạt động TDTT quần chúng tại các tỉnh miền núi như sau:

Việc phát triển TDTT quần chúng tại miền núi chịu sự quản lý của 2 hệ thống là hệ thống quản lý Nhà nước về TDTT và hệ thống quản lý xã hội về TDTT.

Hệ thống quản lý Nhà nước về TDTT đứng đầu trong chính phủ cấp trung ương là Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (VH, TT&DL), trực tiếp là Tổng cục TDTT trong Bộ VH, TT&DL chịu trách nhiệm quản lý về mặt Nhà nước ở cấp trung ương đối với ngành TDTT nói chung và các liên đoàn, hiệp hội thể thao cấp quốc gia. Ngoài ra, ở cấp trung ương còn có hình thức quản lý Nhà nước về TDTT ở các ngành công an, quân đội, giáo dục đào tạo.... Các cơ quan này chịu sự lãnh đạo trực tiếp của chính phủ và bộ chủ quản về công tác TDTT, đồng thời phải có sự hợp tác nhiều mặt với Tổng cục TDTT trong Bộ VH, TT&DL và chịu sự kiểm tra, giám sát của Tổng cục TDTT trong Bộ VH, TT&DL.

Hệ thống quản lý Nhà nước TDTT ở cấp tỉnh là Sở VH, TT&DL các tỉnh, thành phố. Cụ thể, lĩnh vực TDTT trong Sở VH, TT&DL quản lý về mặt Nhà nước về TDTT ở cấp tỉnh, thành phố và quản lý các liên đoàn, hiệp hội TDTT ở cấp tỉnh, thành phố. Ở các cơ quan Công an tỉnh, Sở Giáo dục & Đào tạo.... đều xác lập cơ quan quản lý nhà nước về TDTT. Các cơ quan này có chức năng chăm lo phát triển công tác TDTT ở cơ quan đơn vị mình và có sự phối hợp nhiều mặt với Sở VH, TT&DL để xúc tiến các hoạt động TDTT trong toàn tỉnh, thành phố

Hệ thống quản lý Nhà nước về TDTT ở cấp quận, huyện và thị xã là Trung tâm TDTT quận, huyện, thị xã; quản lý về mặt Nhà nước về TDTT ở cấp quận, huyện và thị xã cũng các cây lạc bộ thể thao cấp quận, huyện và thị xã.

Ở các Phòng Giáo dục và đào tạo, Công an quận, huyện, thị xã đều có cán bộ phụ trách công tác TDTT của cơ quan đơn vị mình, ngoài ra còn có sự phối hợp nhiều mặt với Trung tâm TDTT để tổ chức các hoạt động TDTT trong toàn quận, huyện, thị xã.

Hệ thống quản lý Nhà nước về TDTT ở cấp xã, phường và thị trấn là công chức Văn hóa - xã hội (hoặc trưởng đương) - Là cơ quan quản lý Nhà nước về TDTT ở các địa phương, chịu sự lãnh đạo trực tiếp của UBND xã, phường, thị

trần; chịu sự chỉ đạo, kiểm tra về chuyên môn của Trung tâm TDTT. Công chức Văn hóa - xã hội có trách nhiệm quản lý hoạt động TDTT cơ sở.

Phong trào TDTT quần chúng ở cơ sở chịu sự quản lý của các tổ chức xã hội nghề nghiệp về TDTT đứng đầu là liên đoàn, hiệp hội thể thao cấp quốc gia. Đây là những tổ chức xã hội về TDTT chịu sự kiểm tra giám sát của Tổng cục TDTT trong Bộ VH, TT&DL, chịu trách nhiệm phát triển các môn thể thao cấp quốc gia. Cấp thứ 2 là liên đoàn, hiệp hội thể thao cấp tỉnh, thành phố, chịu sự kiểm tra giám sát của Sở VH, TT&DL, chịu trách nhiệm phát triển các môn thể thao trong phạm vi tỉnh, thành phố. Cấp thứ 3 là các câu lạc bộ TDTT cấp quận, huyện và thị xã chịu sự kiểm tra giám sát của Phòng VH, TT&DL, cụ thể là Trung tâm TDTT, chịu trách nhiệm phát triển các môn thể thao trong phạm vi quận huyện và thị xã.

Mô hình hoạt động TDTT quần chúng tại miền núi hiện nay chịu sự quản lý của rất nhiều yếu tố, nhưng chủ yếu liên quan tới chính quyền. Bộ máy hoạt động trải qua nhiều cấp, khó tác động tới người tập TDTT. Ở cấp quản lý trực tiếp tới người dân tham gia tập luyện TDTT là Ban Văn hoá, Thể thao xã, phường, thị trấn, số lượng cán bộ cơ hữu dành cho hoạt động TDTT còn rất ít, các cơ sở TDTT, CLB TDTT tại miền núi chưa phát triển như các vùng đồng bằng, thành thị nên khả năng tiếp cận với hoạt động TDTT còn hạn chế; sự vào cuộc của các

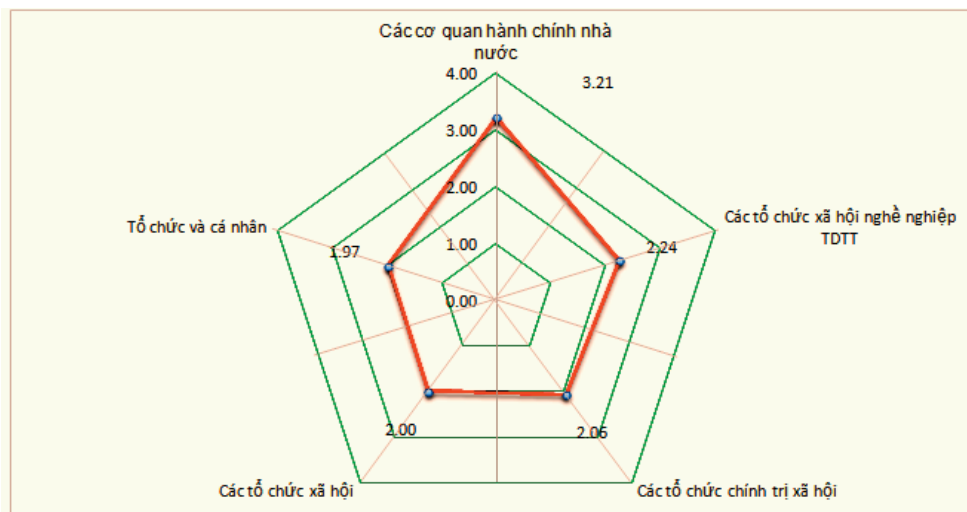
tổ chức chính trị xã hội, các tổ chức xã hội chưa rõ ràng. Các liên đoàn, hiệp hội thể thao đã có sự tác động tới các cơ sở tập luyện TDTT và người dân nhưng trên thực tế, mức độ ảnh hưởng chưa cao.

2. Thực trạng mức độ ảnh hưởng của các thành tố cấu trúc trong mô hình phát triển Thể dục thể thao Quần chúng ở miền núi

Để thấy rõ hơn mức độ tác động của từng thành phần cấu trúc trong mô hình tới hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi, chúng tôi đã phỏng vấn 32 cán bộ quản lý TDTT các cấp thuộc 07 tỉnh miền núi trong nhóm đối tượng khảo sát. Phỏng vấn được tiến hành theo thang độ Likert 5 mức tương ứng: Tác động rất tốt: 5 điểm; Tác động tốt: 4 điểm; Tác động trung bình: 3 điểm; Tác động ít: 2 điểm và Không tác động: 1 điểm.

Kết quả phỏng vấn chi tiết được trình bày tại biểu đồ 2.

Qua biểu đồ 2 cho thấy: Mức độ tác động của các yếu tố thành phần cấu trúc trong thực trạng mô hình hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi hiện nay chủ yếu ở mức độ ít tác động và mức độ trung bình. Tác động nhiều nhất tới hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi là cơ quan hành chính nhà nước. Các tổ chức khác như các liên đoàn hiệp hội thể thao, các tổ chức chính trị xã hội, các tổ chức xã hội và người dân còn tác động ở mức độ rất ít. Để phát triển mạnh mẽ hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi, huy động sự vào cuộc tích cực và hiệu quả của các yếu tố trên là

Biểu đồ 2. Mức độ tác động của thành tố trong cấu trúc thực trạng mô hình hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi

Trong các lễ hội dân gian truyền thống, các môn thể thao dân tộc các trò chơi dân gian luôn nhận được sự hưởng ứng rất nhiệt tình của đông đảo người dân

vấn đề cấp thiết và có ý nghĩa thực tiễn.

KẾT LUẬN

1. Mô hình hoạt động TDTT quần chúng tại miền núi hiện nay chịu sự quản lý của rất nhiều yếu tố, nhưng chủ yếu liên quan tới chính quyền.

2. Mức độ tác động của các yếu tố thành phần cấu trúc trong thực trạng mô hình hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi hiện nay chủ yếu là ở mức độ ít tác động và mức độ trung bình. Tác động nhiều nhất tới hoạt động TDTT quần chúng ở miền núi là cơ quan hành chính nhà nước. Các tổ chức khác như các liên đoàn hiệp hội thể thao, các tổ chức chính trị xã hội, các tổ chức xã hội và người dân còn ở mức độ rất ít.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Ngọc Kim Anh (2013), “Nghiên cứu phát triển TDTT quần chúng xã, bản vùng đồng bào dân tộc thiểu số Tây Bắc”, *Luận án tiến sĩ giáo dục học*, Viện Khoa học TDTT, Hà Nội.

2. Trần Kim Cương (2009), “Nghiên cứu những giải pháp phát triển các loại hình CLB TDTT cơ sở trong điều kiện phát triển kinh tế xã hội ở tỉnh Ninh Bình”, *Luận án tiến sĩ khoa học giáo dục*, Viện khoa học TDTT, Hà Nội.

3. Phạm Tuấn Hiệp (2012), “Duy trì và phát

triển loại hình tập luyện thể dục thể thao dựa vào phúc lợi xã hội ở xa, phường, thị trấn của tỉnh Bắc Ninh”, *Luận án tiến sĩ khoa học giáo dục*, Viện Khoa học TDTT, Hà Nội.

4. Đặng Quốc Nam (2006), “Nghiên cứu các giải pháp xã hội hóa nhằm khai thác tiềm năng để phát triển TDTT quần chúng ở Tp Đà Nẵng”, *Luận án tiến sĩ khoa học giáo dục*, Viện Khoa học TDTT, Hà Nội.

5. Lê Anh Thơ (2008), *Phát triển TDTT vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi*, Nxb TDTT, Hà Nội.

(Bài nộp ngày 6/12/2019, Phản biện ngày 18/12/2019, duyệt in ngày 26/12/2019
Chịu trách nhiệm chính: Đỗ Hữu Trường;
Email: truongbs71@gmail.com)